

JURNAL

PENTRĂ PESHINDIPEA ȘTIINȚELOR ÎN NATURĂ ȘI ESACTE, ÎN TOATE CLASELE.

BCU Cluj / Cent *Pediatric* iversity Library Cluj

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 36.

(Anul al doilea)

București

Septembrie 30, 1857.

Копиндееа. Дешпе Пиатра Философалъ.— Кърканд.— Косникацини мтииндиге миві.

Пиатра Философалъ.

Чине н'а аззитѣ д'ачеастѣ пиатрѣ, каре жоакѣ знѣ роуѣ аша де инсманѣ в тоатѣ литератѣра, а секѣлорѣ mediane, каре а амецитѣ ашѣ оамені ші каре а фѣктѣ кѣ, зніі оамені прошѣ ші игноранѣ ші-аѣ имаѣнатѣ кѣ е destul ка сѣ поарте в позенар о asemenea neatrѣ, ші вдатѣ се факѣ filosofі ші sanienѣ. Внтр'адевѣрѣ, ші акѣмѣ в тимспіе noastre, есистѣ знѣ минералѣ, каре face кѣ, дакѣ'лѣ поартѣ чине-ва в позенарѣ, кітѣ де простѣ сѣ fie, вдатѣ зиче лѣмеа кѣ este ввѣдѣатѣ, ва внкѣ ші frumosѣ, vrbosѣ ші Dsmnezeѣ шtie че. Авестѣ минералѣ este asprѣ; внсѣ диверенѣа este кѣ зніі богачѣ де акѣмѣ kindѣ sntѣ прошѣ, де ші зиче лѣмеа кѣ sntѣ ввѣдѣатѣ, еі внсшѣ штѣ кѣ пѣ

аша, ші кѣ, лѣмеа в лнгѣшамте, пѣ kindѣ ла Пиатра Философалѣ имаѣнаре див секѣлѣлѣ medianѣ, оамені ші-аѣ имаѣнатѣ кѣ чине о поартѣ, devine внтр'адевѣрѣ знѣ вѣлентѣ filosofѣ, ва внкѣ nemșritor ші кѣ poate сѣ skimbe toate metalele в аспѣ ші арѣнтѣ. Дарѣ чине а vorbitѣ де о asemenea neatrѣ? Оамені де пинѣ саѣ оамені де штїинѣ? Ne pare рѣѣ ка сѣ зичемѣ кѣ tokmaі оамені де штїинѣ д'ашнѣ, аѣ nstѣтѣ аеа ші а рѣспнди asemenea ideі грешите. Штїинѣа Alchimiea vorbea де neatra filosofalѣ.

Де ла вченѣтѣлѣ Секолѣлѣ ал 4-леа (d. xp.) пинѣ ла ачела ал 16-леа, гѣсимѣ Alchimiea влоринѣлѣ; адекѣ вв Секолѣлѣ ал 4-леа s'a formatѣ в Александріеа (вв Епнтѣ) vestita scoala

нзмiтѣ Александриникъ, каре а аднатѣ атснчi импредiсрѣлѣ еi тодi оаменi де шiинге. Аколо с'а десволатѣ челе д'интiиѣ зрме але шiингеi кимiei; аколо с'а фѣктѣ мѣте еспериминте ши с'а кiштiратѣ кѣпшiинге прѣчiоасе. С. е. аѣ дескоперiтѣ кѣ, дакѣ тоинѣ араптѣ импреснѣ кѣ галмеi (саѣ Calamina, адекѣ карьонатѣ де зiнкѣ) атснчi ease знѣ металѣ галбенѣ ка асрѣл. Китѣ де пѣдiнѣ импортантѣ ера ачестѣ дескоперие, тоѣ а датѣ челѣ д'интiиѣ импѣлѣ ла шiинга Алхимiei, адекѣ ла идея кѣ металеле непобиле poate сѣ се skimбе iн метале побиле (асрѣ ши арѣнтѣ) prin infuziungа кимiei.

Iн Секолѣлѣ ал 7-леа, прогреселе шiингеi кимiei iн Александрия с'аѣ интерѣнтѣ prin iнвасiunea ordiilorѣ де Араби, каре пѣвѣлеаѣ аколо, аѣ дѣрѣматѣ societatea ши аѣ фѣктѣ робѣ тодi savanѣ че аѣ гѣсiтѣ аколо. Дарѣ аичѣ с'а вѣзѣтѣ ачееа че с'а вѣзѣтѣ претсiнденеа: робѣ savanѣ с'аѣ фѣктѣ instrѣкторiи стѣнiнiлорѣ лорѣ iгборанѣ; Арабиѣ аѣ iнвѣдатѣ кимieа де ла робѣi дiн Александрия. Атснчi ши Арабиѣ iн Spania аѣ iнчелѣтѣ сѣ кѣлiтiвезе шiинга кимiei ши дежа iн Секолѣлѣ ал 8-леа гѣсiмѣ мѣдiи Араби окѣпiндѣ-се кѣ кимia; iнсѣ ачееа че кимистii де Александрия а авт'о ка о вѣнѣиалѣ, адекѣ skimбarea металелорѣ знеле iн алтеле, кимистii Араби аѣ зiсѣ кѣ asta este о fantѣ netѣгѣдѣитѣ ши сигрѣтѣ. Еi аѣ formatѣ iн кимiѣ о теорие кѣрiоасѣ, адекѣ: кѣ toate металеле sѣнтѣ комбiнсе де доѣ элементе: де пѣчиоасѣ ши де меркѣрiѣ (арѣнтѣ виѣ) ши кѣ. diferinга металелорѣ consistѣ iн diferenга modѣлѣi комбiнаѣiонi iнтре ачесте доѣ элементе але металелорѣ. О консеквiнѣ натѣралѣ а ачестеi теорие грешитѣ ера, кѣ металеле потѣ сѣ се skimбе знѣлѣ iн алѣлѣ, ши кѣ оаменi аѣ кѣзѣтѣ дѣне знѣ мизлокѣ, каре este iн stare а prodѣче асрѣ ши арѣнтѣ, адекѣ: каре дѣ пѣчиоасеi ши меркѣрiѣлѣi modѣлѣ комбiнаѣiонei черѣтѣ pentрѣ prodѣкѣiвнеа асрѣлѣi дiн toate челе-лаале метале. Алхимистii д'атснчi 'ши-аѣ iмаѣнатѣ кѣ ачестѣ мизлокѣ este знѣ чева нзмiтѣ *neatra filosofalѣ*. Акѣмѣ аѣ iнчелѣтѣ felѣрими де черкѣрi pentрѣ а гѣси ачестѣ neatrѣ filosofalѣ, ачестѣ materie прѣчiоасѣ деснре каре аѣ зiсѣ, кѣ дакѣ пѣне чiне-ва дiн пѣлбереа ачестеi niетри пѣмаi ка де мѣрiмеа знѣi грѣнте iнтр'знѣ kasanѣ. змплѣтѣ кѣ мер-

кѣрiѣ саѣ кѣ алѣ метале маi ordiнарe, ле skimбѣ iндатѣ iн асрѣ. Toate черкѣрiе Арабиорѣ ераѣ iнсѣ iн дешертѣ; еi н'аѣ пѣтѣтѣ сѣ гѣсeаскѣ niатра filosofalѣ. Дарѣ маi не зрѣтѣ iн секолѣлѣ ал 12-леа, kindѣ кѣпшiингеле кимиче аѣ tpekѣтѣ дiн мiнiале Арабиорѣ iн ачееа але Франчезилорѣ, Англезилорѣ ши Германилорѣ, атснчi нзмѣрѣлѣ алхимистилорѣ каре с'аѣ нзмiтѣ атснчi *Adenui* с'а iмзлѣитѣ iн toate Европа, ши ачестѣ шiингѣ де маi nainte, аѣ децeнератѣ iн шарлатанисмѣ ши iншелѣчiене, iн китѣ знii с'аѣ лѣздатѣ кѣ аѣ гѣсiтѣ iнтр'адевѣрѣ neатра filosofalѣ ши sѣнтѣ iн posesiunea знѣi misterѣ шаре.

Мѣдiи дiнтр'ачешii оаменi каре синсрѣ ераѣ атснчi репрезентанѣи шiингеi, аѣ кѣлѣторiѣ iн toate Европа, кѣмѣ факѣ komediенѣи акѣмѣ, ка сѣ араде попѣлѣлѣi ментешѣсрiе лорѣ: адекѣ д'а face дiн fi-рѣ ши араптѣ, асрѣ. Претсiнденеа саѣ гѣсiтѣ оаменi крeдiн'ошii ши а'мираторѣ, нѣ нѣмаi iн попѣлѣ чi кeарѣ iнтре канителе коронате. Аша номeнeуте историчеа д'ѣн реѣе дiн Англи, д'ѣнѣ императорѣ цорманѣ ши д'о мѣлѣме де Дѣчi дiн Германия каре аѣ авѣтѣ iн паратѣлѣ лорѣ лабораторiи кимиче foarte kostisitoare, iн каре медаѣ знѣ адентѣ вiне хрѣнитѣ дарѣ iнкiсѣ ка сѣ нѣ iасѣ аларѣ, ка сѣ нѣ divlгeaze алора Misteriѣi niетреi filosofalѣ.

Дарѣ kindѣ адентѣлѣ дѣне че а меzѣтѣ мѣлѣ, ши н'а prodѣсѣ асрѣ, атснчi Сѣверанѣлѣ л'а декрeпатѣ де iншелѣлорѣ ши л'а sniнзѣратѣ ne о sniнзѣрѣтоаре акeперiтѣ кѣ асрѣ. Аста се нѣмеа sniнзѣрѣтоаре onestѣ а аденѣилорѣ. Дарѣ знii дiн Сѣверанѣ с'аѣ фѣктѣ еi iнсѣшii аденѣи, аѣ лѣзатѣ downia iн мiна ministerилорѣ ши аѣ петрeкѣтѣ вiеаѣа лорѣ iн лабораторiи кимиче, ка сѣ факѣ асрѣ. Сърманii, н'аѣ итiстѣ iнкѣ кѣ знѣ Сѣверанѣ poate сѣ факѣ асрѣ фѣрѣ сѣ fie аденѣи ши фѣрѣ сѣ лѣкреазѣ iнсѣшii iн вѣкѣтѣрiеа iнтерналѣ а алхимистилорѣ. Токмаi маi не зрѣтѣ, Сѣверанѣ а гѣсiтѣ чева маi сигрѣ д'а face асрѣ dиn nimikѣ ши фѣрѣ ажторѣлѣ знeи петре filosofalѣ, asta este *facerea monetei de xipte*. Негрешитѣ ачела каре а фабрикатѣ чеа д'интiиѣ Банкнотѣ, а гѣсiтѣ адевѣрата niатрѣ filosofalѣ а попѣлѣлорѣ ши а гѣвернѣсрiлорѣ moderne.

Дарѣ сѣ ревенiмѣ ла историчеа алхимiei. Дѣне пѣдiнѣ, Алхимieа с'а вѣкѣратѣ д'о mare попѣлѣрiтате ши а deveniтѣ обѣктѣлѣ прeкoкпaѣiонeи

генерале, прекумѣ ин зилеле noastre «mesele miškъtoare».

Totѣ характерялѣ ачестей епохе интне-коае, ера favorabile pentрѣ kpeдиnцa лѣкpъpи-лopѣ мiрaкълoаe ши сѣпepнaтъpалe. Ачeаcтa лe-vedeмѣ кeapѣ ин transformipea ideeи a пeтpeи филозофале, kindѣ a тpeкeтѣ дин мiнa Аpави-лopѣ ин ачeea a Алхимистилорѣ кpeштини. Чeй д'интиѣ totѣ a пpочeдатѣ п'о вaзъ semiштинифика, aдeкъ: къ металeлe синтѣ компъ-е de дозѣ eлeмeнтe, пpeкcмѣ амѣ пomenитѣ маи ссѣѣ. Дapѣ лa Ал-химисти кpeштини ши ачeстe xpмe de штинге с'а пepдeтѣ. Пeатpа филозофалъ нѣмаи epa пpивитѣ ка o материе, чи ка знѣ лѣкpъ сѣпepнaтъpалѣ ши мiрaкълoсѣ, кape aдeнтѣлѣ поaтe сѣл капeтeфн-шaи пpин pгъчѣиe кинѣpе ши aлe eстpaвaгaнѣ; aпoи мiатpа филозофалъ, кape a пpиимитѣ лa eи ши пъмe de *Euksepsis dieci*, саѣ de *nikatspa cea mare*, саѣ de *meutepsis cea mare*, a fostѣ ин-кoнѣисpаtъ d'о глoриe нoзѣ, къчи eи аѣ зисѣ, къ ea o ин стape a фaчe мiнѣнѣ neaszite, a интeнepи oаменѣ вьтpинѣ, a виндика opи-чe пaтимe китѣ de мoртaлe сѣ fie, a скимбa вoзѣ de нисинѣ ин маргаритape, a фaчe ка стиклa сѣ se поaтѣ тate къ чioкaнѣ de сepѣ, ба инкѣ a фaчe динтp'нѣ омѣ сксминѣ, знѣл цeнepoсѣ, ши динтp'нѣ омѣ вичiosѣ, знѣ modелѣ de нipтѣ. Eatъ чe лѣкpъ fontastикѣ epa пeатpа филозофалъ ин окѣ ачeстoрѣ Алхимисти.

E de мiрape къ тоaтѣ лъмeа, de лa чep-шeтoрѣ нiнѣ лa пpинѣлѣ аѣ fostѣ aупиншѣ d'о доpинѣ пepесистѣ билѣ, d'а гъси пeатpа филозофалъ ?

De mi de мълe opи аѣ вьзѣтѣ къ аѣ пepдeтѣ ин дешepтѣ банѣ ши тимълѣ ши аѣ fostѣ иншeлaдѣ, totѣ нѣ с'аѣ лъсaтѣ a xpмa ачeаcтѣ шимepѣ, ба инкѣ с'аѣ aупинсѣ маи мълѣ. Kpeдиnцa aвсърдѣ, къ e пoсiбилѣ ка сѣ факѣ oмълѣ aрѣ пpин ал-химие, epa атитѣ de сигъpѣ de кътpe пoпълѣ ши гъвepнe, ин китѣ аѣ датѣ кiарѣ лeцѣ: къ банѣ фaвpикаѣ дин aрѣлѣ алхимистeлoрѣ, сѣ aивѣ totѣ ачeаcтѣ вaлoape ка ши aрѣлѣ пaтъpалѣ.

Aчeаcтѣ стape de лѣкpъ, a цинѣлѣ нiнѣ лa инчeнeтѣлѣ сeкoлълѣ ал 16-лeа, kindѣ aдeвъ-pаѣи oаменѣ de штинге a инчeнeтѣ a атака а-чeаcтѣ кpeдиnцъ. Ин totѣ къpсълѣ ачeстѣ сeкълѣ a цинѣлѣ лънтa ачeаcтa интpe штинѣ ши шарлатa-низмълѣ Алхимiei, ши токмаи ин мiеzълѣ сeкoлъ-лѣ ал 17-лeа, штинѣ a вьтpитѣ ши Алхимiea къ aдeнѣи сѣи ши къ тоaтѣ сѣита лoрѣ, с'аѣ фъкѣтѣ пeвъзъцѣ. Токмаи атeнѣи с'а aрѣлатѣ къ ачeшѣ aдeнѣи epaѣ мiнѣиoшѣ, ши къ ниминѣ п'а вьзѣтѣ ачeаcтѣ пeатpѣ филозофалъ дeспpe кape с'аѣ лaв-датѣ ин пѣвликѣ къ o носeдѣ. Aдeвъpаѣи кi-мистѣ аѣ пpотeстaтѣ ин кoнтpа алхимiei: дeклариндѣ къ ea нѣ мepiteaзъ нъмeлe de штинге, чи de epoapea чeа маи mare ин кape a пътѣлѣ сѣ казъ спipитълѣ зманѣ. Ин тимъpилe пoа-тpe, знѣ омѣ кape с'ap окъпa a фaчe aрѣ, apѣ fi тpактaтѣ ка знѣ змintитѣ, demнѣ d'а peзida ин Мъpкълa.

Интp'адeвъpѣ дакѣ тимъ modernѣ п'а гъситѣ пeатpа филозофалъ, totѣ a гъситѣ мiзлoкѣ a виндика пe ачeлa, кape a къѣтaт'о ин задapѣ; ачeаcтѣ вiн-дикape eстe кasa пeвънiлoрѣ.

Кърканълѣ.

Sintѣ лѣкpъpи кape лe vedeмѣ ин тоaтe зилeлe ши лe штинѣ маи пъѣинѣ de кит ачeлe к-pe-лe vedeмѣ pар, дин чe ин чe. Токмаи ка знѣи oа-менѣ кape лoккeскѣ интp'о кaпитaлѣ, штиѣ маи пъ-ѣиe лѣкpъpи pеmаркaбилe кape кoпpиндe а-чeаcтѣ кaпитaлѣ, de китѣ стpeинѣ кape вiнѣ aкoлo дин тимпѣ ин тимпѣ. Ашa дapѣ пoи кape пe o-къпъмѣ ин жъpнaлълѣ ачeаcтa, къ кънoштинѣ пa-сepилoрѣ стpeинe кape лe vedeмѣ pарѣ, сѣ нѣ зѣтѣмѣ a пe окъпa кiтe oдатѣ къ кънoштинѣ зпoрѣ пaсepи кape лe vedeмѣ ин тоaтe зилeлe ин къpѣилe noastre. D'о камѣ датѣ вoмѣ фaчe ачeаcтѣ кънoштинѣ интинѣ къ кърканъл ши къ гъиnа.

Кърканълѣ (Meleagris gallopavus, Dindon, coq d'Inde, Indianer) se distinѣe ин Istopia Na-тpалъ пpин xpмъtoapeлe кapeкape: ape знѣ чioкѣ кoникѣ ши къpbatѣ; кaпълѣ сѣѣ e aкoпepитѣ; къ знѣ мoѣѣ камѣ змѣлатѣ (carunculă sponѣeos), o asemenea кapeнъкълъ лънѣтѣ ii атipнѣ лa ритѣ koada e кoмпъсѣ d'о мълѣимe de пene кape пoтѣ сѣ se sѣie ши сѣ se нѣie цeапънѣ зпа лiнѣтѣ алтa, formиндѣ ка o poaтѣ poтъндъ; ape ши нiнтeнѣ лa пiчioape.

Кърканълѣ формeазъ, дъпe гъинѣ, пoпълa-ѣиzнеa чeа маи пъмepoасѣ ши чeа маи фoлoси-тoape ин къpѣилe noastre. Къ тоaтe ачeстeа, eлѣ

este spreință în kontinentul nostru, kȳĳi patria sa este India Ocidentală, în America. D'acolo ei aș fost transportați în Europa în kȳpsul sekulului al 16-lea. Cei d'intiți în Franța, care aș mîncat carnea de kȳrkanș, erau konvivi la nșnta reședlei Carolus IX din Franța, în anul 1570. Darș în Spania kȳrkanii erau introdșmi ȳeva mai inttiș, de unde aș venit la Anglia în anul 1525 și acolo s'a rșsninditș peste toate țeara atitș de kȳrindș, în kiltș deja în anul 1585, în zilele de sȳrbștori, țȳranii d'acolo mîncarș carne de kȳrkanș.

În zilele limbi este unș proverbș: «prostș ka unș kȳrkanș», înșȳ aȳestș proverbș nșe adevșratș, kȳĳi kȳrkanșul nșe așa prostș kșmș 'și imajinș unș.

Kindș unș obiektș nșoș vine a se presenta naintea okilorș kȳrkanșului, și vedemș indatș nșrșsindș pozicișnea sa modestș și sșpșșș, elș sș ridicș kș mindrie, 'și unș kanz și riltș, ale kȳrșia dependenșe (kȳrșkșle) se fakș roșii ka sșncelș, totș d'o datș penelș riltșul și a sșnșrșei sale sș ridicș, formindș unș pondș, darș penelș arinișorș se desfakș în kiltș la tșrește pe nșmintș și kș țȳra sa skoate sșnete parlikșlare (glu, glu, glu): apoi aȳeastș strigare ka și totș șmșletșul lși de atșnși, aratș kș e nekșjitș. kș e sșș dominacișnea unși sintimentș saș pasizne; apoi unș animatș care aratș șrme de simtimente saș de pasizni, nș poate fi despoiatș kș totșul de inteligenșȳ, prin șrmare nș poate fi prostș. Darș kȳrkanșul kindș se nekșșește, este și în stare a mșșka și a lovii pe obiektșul ȳe nș'i plache; inșr'altelș și kolșarea roșie n'are favorșea lși. Inșr'adevșrș kș kȳrkanșul se nekșșește de mșle ori țȳrș kșșș și sș face ridicșul, darș dakș pentș aȳeastș imșreșșrșre amș voi sș zicemș kș kȳrkanșul e prostș, atșnși treșșia sș inșșrșșșimș și pe unși oamenii kș aȳestș adjektivș nepșkșitș.

Darș nș nșmai kindș sș nekșșește, ȳi și kindș e amopezatș, kȳrkanșul face tanașii mare, și sș unșul, strigș, și devine mindrș. Elș atșnși aratș și oarșși-kare enerșie a dobindi o șocie doritș; kindș o vede, se unșul, ridicș kșșul în șșș, aratș nișioarelș sale și face pe galantșul mîngș frșmoașa sa; apoi kindș a do-

bindit'o, devine jalșș și se bate kș rivalșul șșș. Bșzindș toate aȳestea, ȳine ar nștea țȳrșdși kș biografia unși kȳrkanș nș seamșnș mșlș kș biografia unși eposș de romanche?

Nșmai maskșulș este în stare sș se unșle. Sș vede kș nșșra a datș și în pasa kȳrkanilorș nșmai vșrșatșulș drentș d'a se unșla, d'a se nekșși și d'a face betise. Darș afarș d'aȳeastă, kȳrkanșul se deoseșește de kȳrș printr'o lșrșșrș de perii kare și atșrș în șoș de riltș; printr'unș nintene (șrșron) care și are la fie-kare nișiorș; printr'o lșngș kȳrșkșulș care o poartș la baza ȳiokșulș șș de șșș; prin mșrșmea sa și prin strigșrea sa.

Kindș kȳrkanșulș se nekșșește, atșnși kȳrșkșula de peste kanș care are o mșrșme abia d'unș duș, se prelșșșește și șoș și atșrș nîș la ȳiokș; totș atșnși 18 nene din fie-kare arinș imșreșș kș 18 nene ale koadei, formeazș poatș kșnoskșș.

Strigare kȳrșei parș este o plîșșere nekșntentș, kanșulș lorș e prea mișș în proporcișne kș kȳrșulș și e akoperitș kș o nelș șoalș, alșastș avindș pe partea dindșrșș a kanșulș niște unșlșșrși (mamelșane) alșe și roșii pe partea denaintea a kanșulș.

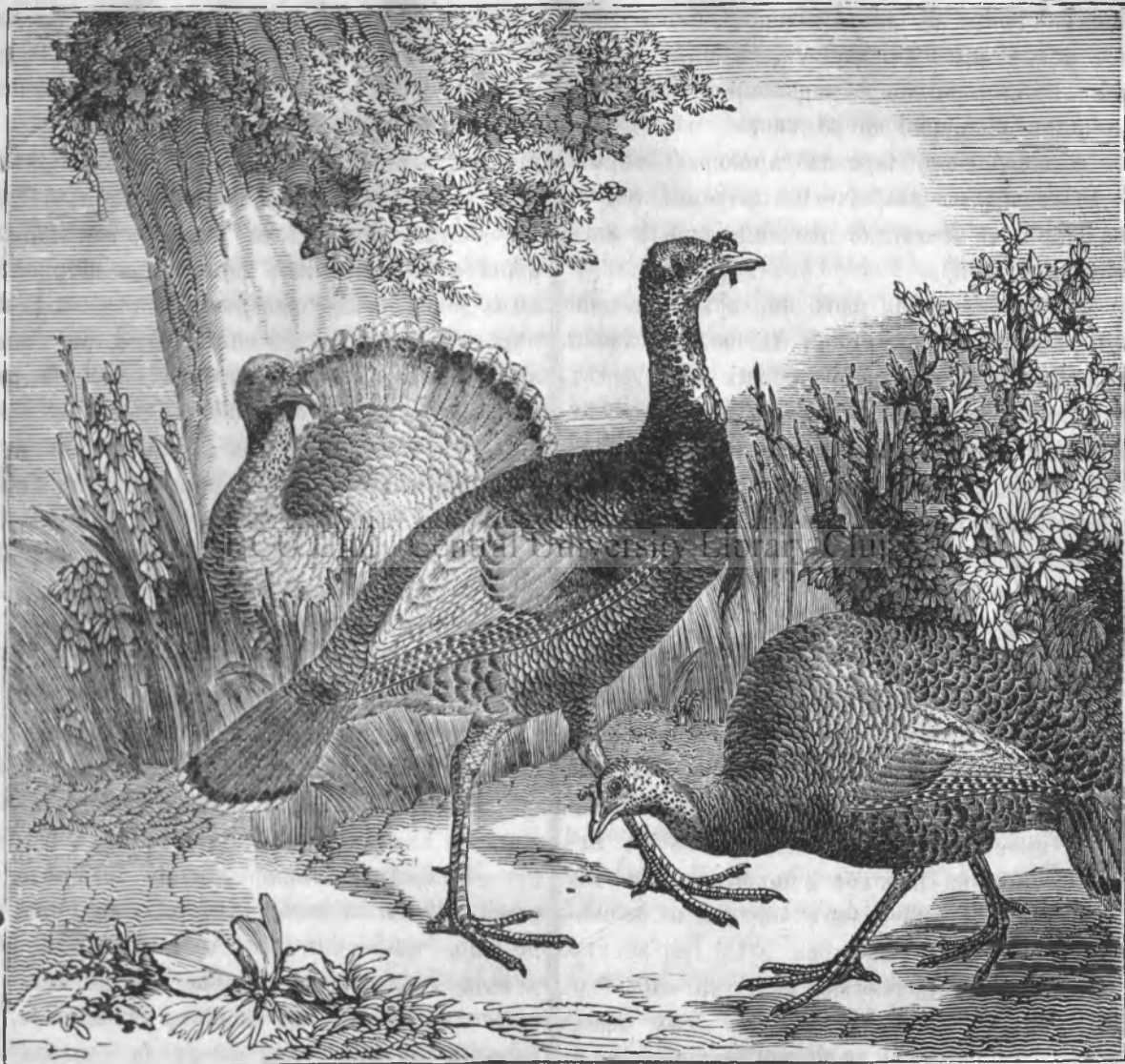
Este în Europa o șpeșȳ de kȳrkanș care parș are pe kanș o bonetș neagrș saș alș (Dindon huré.)

În America, patria kȳrkanilorș, țȳșește și akșmș o șpeșȳ de kȳrkanii negrii șlșbatiiș. Aȳeastș kolșoș neagrș, obișvatș mai de așroane, aratș rșșrșșerși violete frșmoașe. Aȳeșși kȳrkanii șlșbatiiș stntș și mșlș mai marș de kiltș ȳei domestikii. Așa darș vedemș kș ȳenșulș kȳrkanilorș, departe d'a se imșșnșșșii prin domestikiere, din kontra, a deșeneratș, în klimele noastre. Unș asemenșea kȳrkanș șlșbatikș kintșrește 30, 40 și kșarș 60 de țșngi! Ei țȳșkș în nșșșrșle imense, care se țȳșekș în reșșșșulș Americșei imșreșșrșlș Istmșulș (ștrșmoare) de Panama, nșșrșndș-se de rindș și de alte frșkte; carnea lorș e mșlș mai bșnș de kiltș aȳea a kȳrkanșulș domestikș și seamșnș în rșșș kș carnea de țȳzanș. Earșa s'anșonie de lokșinșelș oamenilorș. Oamenii fakș akolo vinatș dșne kȳrkanii, ka și noi dșne droșii; apoi aȳestș vinatș este foarte ostentivș

къчи де ши зборвлѣ кърканвлѣ este грѣѣ; кѣ
toate ачестеа, шtie сѣ се аскѣнзѣ вине ка сѣ
п'лѣ гѣсеаскѣ пименѣ. Дарѣ иатѣ лѣкрѣ кѣрѣосѣ!
Џни аѣ лѣатѣ аколо дин пѣи кърканилорѣ сѣлѣватѣи,
'г-аѣ крескѣтѣ акасѣ ши иаѣ domestecitѣ, ачешѣ
къркани domestecitѣи аѣ ешитѣ мѣлтѣ ши мѣчѣ ка
чеѣ сѣлѣватѣи; паркѣ де некѣзѣ кѣ аѣ пердѣтѣ

libertate, п'аѣ крескѣтѣ вине. Еатѣ кѣ libertatea
este ѣнѣ лѣкрѣ пречѣосѣ кеарѣ ши ла ѣнѣ кър-
канѣ!

Findѣ-кѣ, кърканвлѣ este ѣнѣ animalѣ foarte
respnditѣ in кърциле noastre, де ачееа воимѣ
сѣ дѣмѣ аичѣ оарешѣ-каре поциѣни деспре кре-
штереа са.

Кърканвл ши кърка (Meleagris gallopavus L.)

Чине 'ши кѣмпѣрѣ къркани де прѣситѣ, се
prefereазѣ пе чеѣ перѣи inaintea тѣлѣлорѣ; къчи де
ши сѣнтѣ ши къркани алѣи саѣ рошиорѣ, инсѣ а-
честе сѣнтѣ нѣмаѣ деѣенерациѣне, пе кѣндѣ ко-
лоареа неагрѣ este колоареа са натѣралѣ, де
ачееа ши чеѣ сѣлѣватѣи аѣ ачесте колорѣ апоѣ а-
фарѣ де ачестеа, чеѣ перѣи с'ингрѣшѣ маѣ кѣрѣндѣ
ши дѣѣ ѣѣ карне маѣ гѣстоасѣ.

In рапортѣлѣ локѣинѣеѣ кърканвлѣи, este de
folosѣ ка се ѣие чине-ва кърканиѣ интр'ѣнѣ локѣ
ѣнде е аерѣ либерѣ ши ѣнде се афлѣ ла кѣте-ва пи-
чиоаре инѣлѣиме де пѣmintѣ, сѣ ѣие беѣе ши алте
асемenea обѣкте ѣнде кърканиѣ полѣ сѣ се пѣие
ка сѣ доартѣ; къчи кърканиѣ, ка ши гѣинѣле, ле
плекѣ сѣ доартѣ сѣсѣ, дарѣ нѣ жосѣ пѣ пѣ-
mintѣ. Дарѣ in локѣинѣа лорѣ требѣе гѣкѣтѣ дин

chine-ва ontă zile şna dăne aia, în toate sepile kite-ва tspte făkte de fizin de orşă. Asta îi va îngreşa foarte mială şi kşpindă.

În ценере este mai зшорă а îngреша о къркъ, de кііş знă кърканă.

Neamăлă кърканилорă are şi елă inamicii săi în natşră. În регнăлă plantелорă; vesca, masere padrate şi sîntă отревърі pentрă пşii de къркъ; лантăчii şi dă ordinarе şi îi оmoарă. Dară kindă паскă între знă кіпнă în каре крескă plante отрăvite şi pentрă omă, adeкă: кккăтă, лăзре, Hyosciamnus şi kindă аă mînkăiş de ачесте plante, морă şi карнеа лорă devine отрăvite şi pentрă omă.

În регнăлă animală, inamicii neamăлăi кърканилорă sîntă: animalеле sînceroase прекъмă: dixoră (Mustella putorius) şi пасереа рşitoаре. Dară şi мелчii şi лăкşтеле sîntă inemicii лор, adeкă: кърканиі sîntă foarte лăкşmî dăне карнеа ачесторă insekte, insă dăне mînkape sîntă atinşii de şrdinare каре îi прăпădeskă.

Dară între toate inamicii лорă, плоаieа este челă mai теривăлă; de ачееа kindă s'ăş ddată tare din плоаie, treвше să se грăвeaskă аi şska bine знă dăне алтă şi а stropi vină калăş pe şninare şi арini.е лорă.

Să vorăimă акъмă чева şi дешре боалеле кърканилорă.

Kindă îi креште моцъ рошă саă мамелонăлă, дакă timăлă нше фаворăвăлă, пşii de кърчи се прăпădeskă. Remedăлă челă mai вшă

este năne moiats în vină, amestekats kă pipерă, anasonă, пъррпжелă şi şmîngă de кінепă.

Maі ne şmăţ, кърканиі tinерi sîntă şşpşmă şnei patime каре се аратă prin semne.е şрmătoаре: penеле de ла vîşfăлă коадеi кърканилорă нерri, devină албе, пърăлă (ş.л.г.лăş) лорă с зёрлііş, şi еi аă о infăşişаре славă. Kindă îi еsamăneазă чине-ва d'апроаре, грăseşte кă şşkăş коадă аă kiteva nene pline кă sînce; kindă ле ва рşне чине-ва, animală.лăş skapă de moarte.

Kite odată кърканиі sîntă prinşii d'ăşă felă de грăşpaiă; ашнчii treвше să'i знăтă канă кă грăşime саă знăş калăş. Алтă dată аă по канă nişte infăşşrî саă вşе, ачеста treвше şmăiăş кă ogetă şi пе din пşşntрă dată kite-ва грăşnte de pipерă de mînkăiş.

Kърканиі sîntă şşşmă şnei боале каре sea-тăпă мăiăş кă vapşată (вşvăţă). Гşра şi rită. лорă пşşntрă, аsemenea şi nişioаре.е sîntă аконерите кă пşşă.е (вşвe) Ачeastă natimă este pentрă dinşii о moarte şigрă; dară este şi linişioaş, de ачееа kindă intr'о креле s'a арătată ла знă кърканă аsemenea боалă, s'ă deoseaskă îndată de чеi-лаги, s'ă оmoаре şi să îngroape карнеа лăi.

Eată кă кърканиі dăş inл'adeвърă мăiăş osteneалă оamenilорă; dară şolossăş челă mare каре авемă de dinşăş, plătemto toate ostene.е.е şi sîntemă inkpedingăi кă мăiăş din лекторii nostrii каре s'a de.екtatăş odată în nicaăа лорă de şrintşra de кърканă кă varşă акрă, voră f de пşреrea noaşră.

Комѣникациѣнi штиинѣиѣче мiчi.

Летне неінфламабиле.

Profesorulă Rochleder în Praga а грăşită дешнъzi о metodă d'a face lemăş neінфламабилă adeкă кă kindă лă-пşне în fokă, нş арде кă лăкşре чi devine кървşні арşii, prin şрmare нş пропăце fokă ла знă inçendiăş. Mizлоккăлă prin каре ажнше ла ачешă skopă, ачешă savantăş n'a комşnikatăş пiпă акъмă în пşвăiкăş.

A face fokăş prin mşzikă.

Profesorulă Schafgotsche а чitită дешнъzi în Akademia de Berlinăş знă memoriū în каре

пробе кă omăлă este în ştape să fакă fokăş prin skoatepea знăş şnetăş de mşzikă каре. лăş face şşfîndăş intr'ăşăş deosevîăş instrămentăş de mşzikăş prin каре аерăлă пşşăş în mişkapeş în ачешă instrămentăş, арşнкăş анă nesho знă бşрете de пла-тинăş шi'ăş аpînde.

Eată, кă de акъмăş în viitorăş дакă о mşzikăş нş ва fi în ştape а inşpiraş în inimile noaştreş знă fokăş sakрăş, totăş ва fi în ştape а аpînde fokăş în şirape.е noaştre.